

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Värner Rydénskolan 7-9
i Malmö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Värner Rydénskolan 7-9. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Värner Rydénskolan 7-9 i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 9 december 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:12663) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i flera delar en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och ges genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärare uppger i intervju att en arbetsprocess ofta inleds med att läraren visar olika inspirationskällor för eleverna, såsom bilder från internet, en hemsida för slöjdämnet eller tidigare elevarbeten. Elever och lärare berättar vidare att lärare uppmuntrar elever till att utveckla egna idéer kring formgivningen. I nästa steg får elever ta fram en skiss där måtten ska finnas med som de sedan arbetar efter. Såväl lärare som elever berättar att elever löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift på under arbetets gång. En elev berättar att hen skulle sy ett band runt halsen på sitt förkläde och råkade sy fel. Det var svårt att sprätta, men då tog en lärare i materialinriktning textil fram en annan sorts sprättniv och visade eleven hur hen kunde göra. En annan elev uppger att hen skulle sy ett förkläde, men sedan ändrade sig då förklädet blev för långt och sydde om

förklädet till en klänning istället. En lärare i materialinriktning textil ger som exempel att en elev skulle sy ett randigt förkläde och valde ett stretchtyg för sina ränder. Läraren berättar att hen insåg att eleven inte skulle lyckas få jämna ränder med det tyget men lät eleven sy vidare tills eleven själv insåg att det inte skulle fungera och bytte tyg. En lärare i materialinriktning trä och metall berättar att hen brukar förmedla uttrycket "möjligheten att lyckas är att misslyckas" till elever, och betonar vikten av att använda misstag som lärtillfällen för att utvecklas vidare inom slöjdamnet.

Lärarna ger eleverna löpande stöd samt återkoppling under pågående arbetsprocess. I intervju berättar lärare och elever att elever kan få stöd på olika sätt. Exempelvis har elever tillgång till arbetsbeskrivningar och filmer som lärare publicerar på skolans digitala lärportal samt att lärare därutöver ger elever enskild handledning. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer ger lärare vid flera tillfällen elever stöd samtidigt som de låter eleverna behålla initiativet i arbetsprocessen. På lektionsobservationen i materialinriktning trä och metall ber en elev läraren om hjälp med att borra hål för att kunna sätta ihop sidorna på sin låda. Läraren frågar först eleven hur hen har tänkt sig att sidorna ska sitta ihop. Eleven funderar ett tag och säger sedan att hen behöver en rundstav. Läraren visar därefter eleven alternativen att spänna fast lådans sida i arbetsbänken eller att använda bänkhakar innan eleven borrar. Sedan visar läraren eleven borrens olika lägen innan eleven arbetar vidare på egen hand. På lektionsobservationen i materialinriktning textil frågar en elev läraren var hen ska placera fickan och applikationen på sitt förkläde. Läraren tipsar eleven om att använda provdockan i slöjdsalen för att provnåla och testa olika placeringar för fickan och applikationen innan hen bestämmer sig. Läraren påminner även eleven om att fickan behöver förstärkas med ett mellanlägg innan eleven syr fast den. Vid ett annat tillfälle ska en elev sy fast band i midjan på sitt förkläde och läraren ber eleven att prova det på sig själv först och se i spegeln om bandlängden passar. Läraren frågar sedan eleven om banden behöver nålas om, men eleven svarar att hen är nöjd med hur banden sitter. Elever uppger i intervju att lärare visar hur de ska göra utan att ta över eller göra arbetet åt dem. Elever berättar att lärare hjälper dem vidare när något går fel och visar dem tekniker så att de kan undvika att göra samma misstag igen.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen till viss del är motiverande och utmanande, men att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter med varandra i ett gemensamt lärande.

Det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken mån undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå

stimuleras till utveckling. Lärare och elever berättar i intervju att eleverna oftast inleder terminen med en gemensam uppgift men att de kan välja att utföra uppgiften på olika sätt och med olika svårighetsgrader. Exempelvis uppger elever att lådor kan sammanfogas med olika tekniker och att förkläden kan göras med eller utan detaljer som fickor och applikationer. En lärare i materialinriktning textil uppger att de gemensamma uppgifterna är noggrant utprovade för att elever ska kunna genomföra dem på många olika sätt och på olika nivåer. Läraren berättar vidare att elever som behöver utmaningar kan få extra uppgifter eller lära sig nya tekniker, som till exempel att sy korsstygn. En elev berättar att hen fick lära andra elever att virka när hen själv blev klar med sin virkning. En annan elev uppger att en lärare i materialinriktning textil uppmuntrade hen att tillverka en större väska för att öka svårighetsgraden. Elever uppger att de uppfattar att lärare i båda materialinriktningar tror på dem och på att de kan utveckla sina förmågor, men tillägger att det är större variation och bredd i uppgifterna som de får arbeta med i materialinriktning textil. Av intervjuer med elever framgår att många elever tillverkar lådor i materialinriktning trä och metall både i årskurs 7, 8 och 9, vilket elever uppger blir enformigt. Elever har olika uppfattning om huruvida de måste göra lådor som gemensam uppgift eller om de kan välja andra alternativ. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att lådor utgör en stor del av planerade uppgifter för materialinriktning trä och metall i årskurs 7 och 8. En lärare i materialinriktning trä och metall bekräftar i intervju att många elever återkommande gör lådor i de olika årskurserna. Läraren uppger att hen är mån om att inte styra eleverna för mycket och att läraren därför inte brukar utmana elever att prova nya tekniker och material om de väljer att göra lådor även i årskurs 9.

Undervisningen varierar så att eleverna får möjlighet att samarbeta med andra elever för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Lärare uppger i intervju att de låter elever arbeta såväl individuellt som i par eller i grupp. Elever och lärare berättar exempelvis att en lärare inom materialinriktning trä och metall brukar inleda sina lektioner med att låta elever prata i par eller i grupp om hur det gick sist och vad de ska arbeta vidare med under dagens lektion, samt avsluta med att diskutera hur det gått i syfte att dela erfarenheter med varandra. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger att hen uppmuntrar till samarbete mellan elever och vill att eleverna ska känna sig trygga med att söka hjälp hos varandra. I intervju bekräftar elever detta och uppger att de inom slöjdämnet hjälper varandra med att exempelvis träsymaskiner eller hålla i tyg medan en klasskamrat klipper. Elever berättar vidare att de kan arbeta två och två om de ska göra en särskilt svår produkt. En elev berättar att hen en gång skulle göra en stor väska i materialinriktning textil och då tillverkade den tillsammans med en klasskamrat. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning textil får eleverna gruppvis genomföra en frågesport om

olika materials egenskaper i början av lektionen. Elever och lärare uppger att elever även delar lärdomar med varandra när de presenterar sina färdiga produkter och arbetsprocesser muntligt för varandra i slutet av ett arbetsområde.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocessen och resultat tillsammans med lärare.

Lärarna ställer frågor löpande till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. I intervju uppger lärare och elever att lärare ställer reflekterande frågor till elever under lektionerna. Elever berättar att en lärare inom materialinriktning textil exempelvis ställer frågor som hur de vill gå vidare i arbetet eller om de vill sätta en ficka på ett annat ställe för att uppmuntra dem att tänka färdigt innan de syr. Vid Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning textil frågar läraren en elev vad som skulle hända om eleven nålade på ett annat sätt. Eleven funderar över detta och svarar sedan att nålen skulle gå av på symaskinen. Under lektionsobservationen i materialinriktning trä och metall ber läraren en elev fundera på konsekvenserna av hur eleven satt fast sin träside i arbetsbänken. Eleven får betänketid innan läraren illustrerar hur trä kan spännas för hårt genom att sträcka och spänna sin arm. I slutet av båda lektionsobservationer får eleverna reflektera över dagens arbete. I materialinriktning textil sker det skriftligen där elever för loggbok och dokumenterar sin process med bilder. I materialinriktning trä och metall sker det muntligt, där elever i par eller i grupp får diskutera vad som fungerat bra, vilka utmaningar de stött på samt hur de löste problemet. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger att elever inte alltid märker var de befinner sig i processen och vad de behöver göra mer av under arbetets gång, och att den avslutande reflektionen därför fyller en viktig funktion. Läraren ger exempel på en elev som under den avslutande reflektionen funderat på om hen slipat för djupt på ett ställe. I intervju med lärare och elever framkommer vidare att när elever är klara med en uppgift får de presentera sin slutprodukt och summera sin arbetsprocess muntligt för varandra. I presentationen ska de bland annat berätta varför de valt att göra produkten de gjorde, vilket material de använt och hur de arbetat.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som är utmanande så att alla elever stimuleras till utveckling.

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.¹ Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.² Vidare ska läraren bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel. Därutöver ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen inom materialinriktning trä och metall är ensidigt utformad och riskerar att inte utmana elevernas progression. När elever arbetar med samma typ av uppgift och tekniker under samtliga år på högstadiet finns det risk för att elevernas kunskapsutveckling avtar liksom elevernas motivation. Genom att lärare låter elever arbeta med en större bredd av arbetsuppgifter och tekniker får varje elev ökade möjligheter till stimulans och utveckling.

¹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

³ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som är utmanande, så att alla elever stimuleras till utveckling.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i viss utsträckning ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Däremot får eleverna kunskap om olika slöjdmeter som bidrar till hållbara slöjdprodukter.

Eleverna får endast delvis fördjupa sina kunskaper om olika materials egenskaper samt hur materialens ursprung och framställning påverkar miljön. En lärare i materialinriktning textil berättar att hen tagit fram ett omfattande undervisningsmaterial för att lära elever om olika materials ursprung och egenskaper. Exempelvis får eleverna pröva att tvätta, karda och spinna ull samt bränna ull, silke och polyester så att eleverna får se skillnaderna mellan olika material. Läraren betonar vikten av att låta eleverna arbeta praktiskt med materialen för att befästa de teoretiska kunskaperna. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning textil får eleverna lära sig om skillnader mellan bomulls- och polyestertyg. Läraren visualiserar detta bland annat genom att hålla vatten på tygerna för att visa hur de reagerar. Därefter diskuterar eleverna tillsammans med läraren vilket tyg som är lämpligast att sy en regnjacka eller träningskläder av samt hur bomull respektive polyester ska tvättas. I intervju uppger elever att de i materialinriktning textil även sett filmer om

hur olika material tillverkas samt pratat om olika hållbarhetsaspekter av textilindustrin, exempelvis varför det är billigare att importera kläder från andra länder trots långa transporter. Elever berättar vidare att de inte får motsvarande kunskaper om materialen de arbetar med i materialinriktning trä och metall. Elever uppger att de oftast får material tilldelat sig av läraren utan att veta vad det är och vad som kännetecknar materialet. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger i intervju att hen brukar prata om hur plywood och furu skiljer sig åt i sina egenskaper. Elever har dock svårt att ge några konkreta exempel på vad lärare i materialinriktning trä och metall tagit upp kopplat till olika materials egenskaper, ursprung, framställning och transport.

Eleverna får kunskaper om olika slöjdmetoder som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda eller håller länge. I intervju uppger en lärare i materialinriktning textil att hen låter elever utföra en kvalitetskontroll på sina arbeten när de är klara, liknande den kontroll som görs i fabriker eller syateljéer. Detta bekräftas under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning textil när läraren påminner eleverna om att göra en kvalitetskontroll och se till så att lösa trådar har klippts av, att plagget är struket och att allt sitter fast som det ska på plagget. Under lektionen rör sig läraren runt i klassrummet och lyssnar så att eleverna inte syr för snabbt på sina symaskiner. Läraren påminner eleverna om att sy lugnt så att inte nål eller tråd går av eller att tråden trasslar in sig. En lärare i materialinriktning trä och metall berättar i intervju att elever bland annat lär sig att ytbehandla träprodukter för att de ska vara användbara länge. Elever uppger i intervju att lärare betonar vikten av noggrannhet i arbetet och ger exempel som att en lärare i materialinriktning textil kan lyfta att valet av tyg påverkar produktens hållbarhet, att en sicksacksöm förstärker bärkraften i en väska eller vikten av att tvätta plagg i rätt temperatur efter tyget för att plaggen inte ska krympa. Elever berättar att en lärare inom materialinriktning trä och metall kan visa skillnader i kvalitet genom att visa exempel på arbeten som är noggrant och mindre noggrant utförda. Elever uppger vidare att de får lära sig hur sprickor och hål i trämaterial kan lagas med hjälp av lim och sågspån. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning trä och metall noteras en elev under städningen samla ihop sågspån i ett hopvikt papper och spara det i sin arbetsmapp för att vid behov kunna använda sågspånet för detta ändamål.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får göra egna val av metoder som bidrar till resurshushållning och undervisningen ger eleverna tillfällen till reflektion över hur det egna arbetet kan påverka miljön. I intervju ger lärare och elever flera exempel på hur återbruk är ett återkommande inslag i undervisningen i materialinriktning textil. Exempelvis får elever tillverka nya produkter av gamla jeans, använda gammalt lakanstyg i förkläden och tillverka kuddar i lapp teknik med spillbitar av tyg. I intervjuer berättar lärare och elever att resurshushållning även kommer in i slöjdundervisningen genom att elever lär sig klippa respektive såga effektivt i material så att materialet räcker längre samt utnyttja stuv- och spillbitar i tyg respektive trä där det går, till exempel som provbitar för att prova en ny teknik på. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger att hen i vissa uppgifter utmanar elever att tillverka en produkt med begränsat material, exempelvis en låda av en bräda på 100 centimeter. Elever ger vidare flera exempel på hur de uppmuntras av lärare i båda materialinriktningar att laga trasiga föremål. I intervju berättar elever att en lärare i materialinriktning textil uppmanar elever att ta med kläder hemifrån och sy på applikationer eller sätta på tryck för att ge kläderna nytt liv samt att elever får laga trasiga kläder. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger att hen bland annat hjälpt elever att laga trasiga glasögonbågar samt lagat stolar som gått sönder på skolan tillsammans med elever. Vidare ges elever möjlighet att reflektera över hur egna val av material och metoder påverkar miljön. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktning textil berättar läraren exempelvis eleverna motivera varför det kan vara bra att köpa begagnade kläder. Eleverna lyfter att det dels är ekonomiskt hållbart då det ofta blir billigare, dels miljömässigt hållbart då kläder används igen istället för att slängas. Inom materialinriktning textil får elever även se filmer om textilindustrin och sedan diskutera filmernas innehåll med läraren. En lärare i materialinriktning textil berättar att syftet med detta är att eleverna sedan ska kunna göra medvetna val när de väljer tyg till sina slöjdarbeten. En lärare i materialinriktning trä och metall uppger att hen på motsvarande sätt visar elever en film om hur plywood tillverkas och diskuterar med eleverna efteråt.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilen betydelse för hälsan, miljön och samhället.⁴ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det skiljer sig åt mellan materialinriktningarna i vilken utsträckning eleverna får en undervisning som fördjupar deras kunskaper om olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper ur ett hållbarhetsperspektiv så kan eleverna få en fördjupad kunskap inom slöjdämnet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁵ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. Rektorn uppger i intervju att eleverna växlar mellan båda materialinriktningar under hela högstadiet och att samtliga slöjdgrupper består av både flickor och pojkar. Syftet med att växla mellan materialinriktningar är enligt rektorn att undvika val som styrs av andra faktorer än intresse samt att ge alla elever breda kunskaper inom slöjdämnet. Rektorn har vidare organiserat för att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med material från båda materialinriktningarna. I intervjuer med elever och lärare framkommer att elever även får prova olika materials kombinationsmöjligheter. Elever har exempelvis tillverkat tygflaggor med flaggstänger av trä, figurer av koppartråd monterade på träplattor samt stoppade julgranar av tyg monterade på träfötter.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna arbetar till viss del för att vidga elevernas perspektiv om manligt och kvinnligt, men det sker inte som en medveten och planerad del av undervisningen. Lärare uppger i intervju att de inte diskuterar några speciella aspekter kring jämställdhet på lektioner i slöjdämnet. Enligt lärare så förekommer det inte att elever ifrågasätter könsnormer eller uttrycker könsstereotypa uppfattningar, och därför har lärarna sällan några diskussioner med eleverna kring könsnormer som ett främjande inslag i undervisningssammanhang. Lärare berättar att flickor och pojkar samarbetar och stöttar varandra självmant. Detta bekräftas under Skolinspektionens lektionsobservationer där flickor och pojkar hjälper varandra i arbetet genom att exempelvis välja material tillsammans och diskutera olika steg i arbetsprocessen eller samarbeta i en frågesport. Vidare uppger lärare att de inte kan se att elever låter sig påverkas av könstraditionella val av material och metod i sitt arbete. Lärare berättar att det händer att de pratar om yrken kopplade till slöjdhandverk och uppmuntrar elever att välja yrke efter intresse. Några elever bekräftar att

lärare pratat om yrken såsom kläddesigner, snickare och sömmerska/skräddare och att lärarna då betonat att dessa yrken är öppna för alla oavsett könstillhörighet. Andra elever kan i intervju inte ge exempel på hur jämställdhetsfrågor tas upp i slöjdamnet. Elever är dock överens om att flickor och pojkar ges samma förutsättningar att prova olika metoder och material i slöjdundervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 3

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera löpande olika frågor kring jämställdhet med eleverna.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplat till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Om lärare inte aktivt och medvetet planerar för tillfällen där elever får möjlighet att diskutera sådana frågor riskerar lärare att förlora det främjande jämställdhetsarbetet. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

⁶ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare löpande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet samt utmanar eleverna i val av material och metod utifrån deras föreställning om kvinnligt och manligt. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁷

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare
Signerat av: Sofia Granberg

X Maria Hermansson

Föredragande
Signerat av: Maria Hermansson

I handläggningen av ärendet har även utredare Ann Goliath-Pillóla deltagit.

⁷ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-06-08

Bilaga 1: Granskningens utgångspunkter

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Värner Rydénskolan den 23 april 2026. Besöket genomfördes av utredarna Ann Goliath-Pillóla och Maria Hermansson.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Malmö kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1-6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 400 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁸

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁹ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.¹⁰

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.¹¹

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.¹²

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹³ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁸ 26 kap. 20 § skollagen.

⁹ 1 kap. 4 § skollagen.

¹⁰ 1 kap. 5 § skollagen.

¹¹ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

¹² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹³ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹⁴

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹⁵

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹⁶

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁷

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁸

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁹

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁸ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.²⁰

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²¹

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.²² Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²³ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²⁴

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

²⁰ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

²¹ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

²² 2 kap. 9 § skollagen.

²³ 2 kap. 10 § skollagen.

²⁴ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²⁵

²⁵ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.